

RETRATS DEL NATURAL
FRANCISCO VEIGA RODRÍGUEZ
HISTORIADOR I PROFESSOR D'HISTÒRIA

(152)



PERE TORDERA

Com i per què s'explica la història?

TONI VALL
BARCELONA

Crec que era el 29 de setembre de 1997, el primer dia de la carrera de periodisme a la UAB. A última hora del matí, de les 13.30 a les 15.00, l'assignatura història del món actual, a càrrec del professor Francisco Veiga. Aviat vam descobrir que era d'una pasta especial, que no es limitava a tirar de manual per explicar-nos què va ser la Guerra del Vietnam i quins van ser els presidents de l'URSS. "Les celles de Bréjnev semblaven un tren de rentat". "La Revolució Cubana no va ser caqui, va ser síndria, verda per fora i vermella per dintre". Tenia ocurrencies d'aquest tipus, que ens feien somriure o trencar-nos de riure. Sabia explicar, disfrutava amb la seva feina i l'humor no era cap màscara, sinó una eina per fer-nos comprendre i no pas memoritzar. La prova d'efectivitat és que vint anys després les nocions d'història que més ben instal·lades tinc a la memòria són les que ell ens va explicar durant aquells mesos en què encara no teníem vint anys. No l'he tornat a veure més.

Sé que fa uns anys va deixar de fer classes a periodisme per centrar-se en la Facultat de Lletres de

la UAB. L'he llegit als diaris i als llibres. Encara recordo el dia que ens va ensenyar el seu llibre *La paz simulada* –amb Duarte i Ucelay-Da Cal– sobre la Guerra Freda. En deia "la Tomatina" perquè la portada era d'un vermell intens.

Fa temps que tinc ganes de retrobar-lo per parlar d'història, del present i de què vol dir ser professor universitari, una professió preciosa que forma part de la seva vida des de fa més de tres dècades. "Les coses que t'agraden no acostumen a tenir explicacions gaire coherents", em respon quan li pregunto per què va estudiar història a la UB. De petit li agradava la història i l'aeronàutica, i es va decidir per la primera carrera, que va començar l'octubre de 1975.

Queda clar que la Transició va marcar els seus estudis, quan es concebia la història com una possible eina de construcció del futur, quan se li injectava una transcendència que avui ja no té: "Ens sentíem importants estudiant-la". Com que sempre ha sentit més passió per la història internacional que no pas per la local, va encaminar el seu doctorat cap a un tema tan poc explorat com el feixisme a Romania, una aportació molt ben valorada i també difícil, ja que durant el règim comunista de Ceausescu era un tema extremadament tabú.

Els estudis el van fer viatjar, i també el periodisme. Per fer articles

Vocació
El seu ofici el motiva sobretot per respondre a preguntes del present

Universitat
Trenta anys després lidera el rànking dels docents més ben valorats

d'anàlisi per a *El País* i *El Periódico* va conèixer els Balcans en temps convulsos –en va escriure el llibre *La trampa balcànica*– i també Algèria, el Kurdistan i el Iemen. El que més l'ha motivat del seu ofici és poder utilitzar-lo per respondre a preguntes del present, interpretar esdeveniments amb clau de continuïtat històrica, posar-los en context, establir connexions, ajudar a entendre'ls millor. Per què l'auge de la ultradreta a Europa? Per què el triomf de Trump? Per què el Brèxit? A vegades les anàlisis que planteja el periodisme diari poden quedar un pèl escasses, i la mirada de l'historiador pot arribar una mica més enllà.

Treure les pròpies conclusions

Quan li pregunto per la seva faceta de professor –encara avui encapçala els rànquings oficials i oficinosos dels més ben valorats– té clar quin és el secret: "Ensenyar a l'alumne a partir de les teves pròpies conclusions, no a partir de llibres i manuals aliens". D'aquí la importància cabdal de la recerca universitària, de la investigació i l'obertura de camins inexplorats. Aquest és el punt de partida que ha imprès al seu perfil docent, el "mètode Veiga", vaja: "Soc provocador perquè vull que els alumnes es replantegin les coses. Les dades i els textos es poden trobar tots a internet, no és aquesta la nostra funció".

Diu que quan un surt de la universitat ha de ser molt més escèptic que quan hi va entrar. La millor recepta és veure les coses de manera alternativa, fugir de la correcció política i posar en dubte les versions oficials: "Al final guanya el que se la juga, el que té idees pròpies".

No puc evitar preguntar-li pel món en què vivim, voldria saber com ho veu ell, si és pessimista o optimista. Fa una ganyota d'estranyesa però enfila una explicació amb lucidesa: "Tot el que no sigui una guerra nuclear..." Si el món va molt malament però tu estàs molt enamorat en tindràs una visió positiva. Si el món va molt bé però tens una malaltia terminal la visió serà la contrària. Depèn de si vols ser cua de lleó o cap de ratolí, de si el teu *modus vivendi* està més o menys solucionat, de si la teva vida personal pesa més que la professional, de si ets d'esquerreres o ets una fatxa rematat.

Hi ha qui opina que millor no podem estar –grans recursos, esperança de vida alta i més medicaments que mai– i en canvi hi ha qui detecta fissures contundents en la societat neoliberal en què vivim: "Vaig ser a Anglaterra fa molt poc i sembla que visquin en temps de Dickens". "Soc moderadament optimista", conclou. Amb això em quedo, em va convèncer fa vint anys. Va bé entendre que el sentit comú és el que més s'assembla al sentit de l'humor. —